

Familie Schiltman woonde in de Visstraat "Het zag er verschrikkelijk uit"

's-HERTOGENBOSCH - "Het herdenken wat er gebeurde met de tank net voor onze winkel was heel erg, want we hoorden de Canadese(*) soldaten gillen van de pijn en we konden niet helpen." Dat schreef Fijke Offinga-Schiltman over de vlucht uit de winkel in de Visstraat op 26 oktober 1944.

Jetta de Ruiter

Fijke emigreerde in 1954 met haar ouders, haar verloofde en haar zus Lini naar Canada. Haar broer Henk bleef in 's-Hertogenbosch. Met de brief over de gebeurtenissen tijdens de bezetting en bevrijding van haar geboortestad vult zij de herinneringen aan van Lini die worden beschreven in het Magazine van het Canadese Legion dat begin 2002 verscheen. Lini was in oktober 1944 8 jaar oud en Fijke en Henk waren toen resp. 15 en 16 jaar. Vader Schiltman had in de oorlogsjaren twee viswinkels, aan de Hinthamerstraat 157 en aan de

De uitgebrande boekwinkel op de hoek van de Vischstraat en de Smalle Haven

Visstraat 19. Het gezin woonde boven de winkel aan de Visstraat. Henk werkte destijds in de tweede winkel. Zijn vader haalde sprot uit Arnhem en liet die roken en stomen in Monnickendam. Soms kwam er per trein een lading mosselen aan. Dan ging Henk met vader mee om de mosselen in

kisten of tonnen te scheppen, die met paard en wagen naar de winkel werden vervoerd. De klanten stonden ervoor in de rij. Naarmate de oorlog vorderde werd de aanvoer van verse vis snel minder. Henk: "Als er geen vis was, ging mijn vader naar België om shag te kopen en die te verhandelen. Bij een van die tochten is hij aan de Belgische grens opgepakt. Hij werd eerst naar Vught en later naar Amersfoort gebracht." Moeder ging in die weken meermalen naar de verantwoordelijke Duitse officier in Vught om te pleiten voor vaders vrijlating. Soms nam ze Lini mee die door ondervoeding zweren op hoofd en ogen had. Was de officier gevoelig voor het argument dat het kind blind zou worden van verdriet? Of gaven de flessen jenever die moeder - dankzij haar zus Lien van Gaalen (*) van Hotel Royal - steeds meebracht de doorslag? Feit is dat gebeurde wat ieder een in haar omgeving voor onmogelijk hield: moeder zag op het tijdstip dat de

Rechts de uitgebrande boekwinkel op de hoek van de Vischstraat en de Smalle Haven

Familie Schiltman woonde in de Visstraat "Het zag er verschrikkelijk uit"

Foto genomen van de Ruische Poort van de Vischstraat. Op de achtergrond de Britse tank.

Duitsers aangegeven had, haar man de winkel binnenstappen. Henk: "Mijn vader heeft nooit één woord gezegd over de weken in kamp Amersfoort. En gesmokkeld heeft hij daarna nooit meer."

De achterkant van het huis grensde aan de fabriek van de Gruyter. Op het moment dat daar een razzia werd gehouden, stond Fijke in de keuken af te wassen. Ze zag een aantal mannen gehaast naar hun platte dak lopen over een brede plank die snel daarna weer werd ingetrokken. Ze haalde de mannen binnen en riep haar vader, die direct in actie kwam. Hij wikkelde viskoppen in kranten en stuurde de mannen één voor één met een pakketje onder de arm de winkel uit de Karrenstraat in, met de raad vooral rustig te lopen en achterafstraatjes te nemen, want daar kwamen de Duitsers niet.

Vlucht

Lini beschrijft in het Legion Magazine hoe zij als kinderen waren getraind om bij nachtelijk luchtalarm onmiddellijk uit bed en naar de kelder te gaan. En hoe

haar broer een keer aarzelde bovenaan de keldertrap, waarop zijn moeder hem een duwtje gaf en hij van de trap viel. Henk: "Ik wou niet, had een hekel aan de kelder, dus mijn moeder gaf me een schop onder de kont. Ik kwam niet lekker terecht, maar ik heb er geen last van gehad."

In de laatste weken voor de bevrijding verbleef het gezin steeds vaker en langduriger in de kelder. Door de gevechten rondom stond het huis soms te schudden op zijn grondvesten. Lini: "De lucht was zo dik van stof dat we onze monden moesten bedekken met natte zakdoeken." Op 26 oktober werd in de Visstraat een tank van de bevrijders in brand geschoten. Henk: "De soldaten waren gewond maar zijn er wel uit gekomen. Voordat ze weggingen hebben ze de tank met een granaat in de loop tot ontploffing gebracht. De Duitsers schoten met fosfor granaten. Wij hadden inslag op het dak, maar bij de burens twee huizen verder, op nummer 23, lag alles in puin."

Toen er op verschillende plekken brand uitbrak, sloeg het gezin op de vlucht. Het trekkarretje met belangrijke bezittingen, voornamelijk papieren en wat kleding, dat vader uit voorzorg had klaarstaan, ging mee. Aan de overkant stond EHBO-er Jansen, die in de Karrenstraat een logeergelegenheid had, op de uitkijk. Op zijn teken dat het veilig was, schoot de familie de Ruische Poort in en liep dwars door De Pijp naar het Kardinaal van

Rossumplein. Daar werden ze door de Canadezen teruggestuurd omdat het er te gevaarlijk was. Via de Nieuwstraat kwamen ze in de Hinthamerstraat en bereikten ze uiteindelijk hun winkel op nummer 157. De spannende omzwervingen hadden drie kwartier geduurd. In die tijd zagen ze wel soldaten maar geen enkele burger. Henk: "Ik was heel blij dat we weggingen uit die troep. Twee dagen later was de stad bevrijd en zijn we direct weer teruggegaan naar de Visstraat. Het zag er verschrikkelijk uit." Zijn vrouw: "Ik denk dat er in die laatste weken voor de bevrijding zeker zoveel doden zijn gevallen als in de oorlogsjaren daarvoor. Ik woonde elders toen, maar ik weet dat we nog lang bang waren, vooral als er VI's overgingen. Het feest kwam pas op 5 mei toen het hele land vrij was. Toen speelden er bandjes buiten en dansten we op straat." Henk verbleef van 1946 tot 1949 in Nederlands-Indië. Toen zijn familie naar Canada vertrok, nam hij de zaken over. Niet voor lang.

Henk Schiltman (†) tijdens de bijeenkomst op het stadhuis. Foto: Freek Jansen

Familie Schiltman woonde in de Visstraat "Het zag er verschrikkelijk uit"

In 1954 werd hij beroepsmilitair. Hij was voornamelijk gelegerd in de Koning Willem I kazerne, waar hij startte als korporaal en via de rangen van sergeant en sergeant-majoor eindigde als adjudant. De oorlogservaringen heeft hij in zijn latere leven goed achter zich kunnen laten, maar wèl zegt hij, zoals iedereen die het aan den lijve heeft ondervonden: "Ik hoop het nooit meer mee te maken!"

Bossche Omroep 20-10-2002

(*)De Canadezen kwamen pas op 9 november.

(*)Lien van Gaalen-Stötefalk was mijn peettante. Hoe kwam haar zus in 's-Hertogenbosch?

Inmiddels is het 58 jaar geleden. Maar voor de Britse bevrijders houdt het nooit meer op. Volgende week komen er weer dertien naar Den Bosch om de herdenking van de bevrijding mee te maken. 'Ook komen er drie weduwen en nog een tiental familieleden. Dat geeft ook deze 58ste herdenking weer een bijzondere inhoud", aldus voorzitter H. Durville van de Stichting October 1944.

Het verhaal van Fijke in het Engels vindt u [hier](#).

Luc van Gent, de Bossche 'oorlogshistoricus', bracht gisteren enkele Bosschenaren bij elkaar die op 26 oktober 1944 het heetst van de strijd in de Visstraat meemaakten. Een Duitse en een Britse tank beschoten elkaar. Een groot aantal huizen vloog in brand of lag onder vuur. Zo ook dat van J. de Laat-Van den Boomen (66). „Wij moesten vluchten en kwamen uiteindelijk in het huis De Schietspij aan de Markt terecht. Wij waren met vijf meisjes thuis. We waren erg klein en ik weet nog dat we met z'n allen, met m'n

moeder, dwars in een tweepersoonsbed sliepen." L. van Hoek-Van Gaal en (69) woonde boven restaurant Royal. „Wij gingen eerst naar de kelder van De Gruyter, waar mijn vader nog heeft gekookt en kregen daarna tijdelijke woonruimte bij Vennix aan de Vughterstraat. Wij sliepen in de etalage."

Deel uit het Brabants Dagblad van woensdag 15 oktober 2002

Oud-bewoners van de Visstraat kwamen gisteren nog even naar de plek die ze oktober 1944 halsoverkop moesten verlaten. L. van Gent, op de rug gezien, reconstrueerde met hen de felle strijd. V.l.n.r. A. Schiltman (†), J. de Laat-Van den Boomen, R. van de Water-Peters en L. van Hoek-Van Gaalen (†). Foto Mare Bolsius